

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Bevolkingstrends

Geluk en sociaal kapitaal: Nederland in West- Europees perspectief

2015 | 07

**Hans Schmeets
Willem Gielen**

Ongeveer negen van de tien Nederlanders zijn gelukkig. Dat geluksgevoel hangt onder andere samen met het hebben van veel vrienden en kennissen, de inzet als vrijwilliger en met vertrouwen in de medemens, de politie en de politiek. In dit artikel wordt nagegaan welke rol het sociaal kapitaal speelt bij de verklaring van ervaren geluk in Nederland, België, Duitsland en Frankrijk. De effecten van sociaal kapitaal op het ervaren geluk blijken tussen de vier landen flink te variëren: in België zorgt een hogere opleiding voor een grotere kans om gelukkig te zijn, in Frankrijk en Nederland speelt opleiding geen rol. In Frankrijk en Duitsland zijn de eerstegeneratieallochtonen net zo gelukkig als de andere inwoners, terwijl in België en Nederland deze allochtonen minder gelukkig zijn.

1. Inleiding

Sociaal kapitaal hangt samen met geluk, blijkt uit onderzoek (Bjørnskov, 2003; Demir et al., 2004; Dolan, Peasgood en White, 2008; Hudson, 2006; Leung et al., 2011; Helliwell en Wang, 2011; Stiglitz, Sen en Fitoussi, 2009; Wallace en Pichler, 2009). Mensen die hoog scoren op onderdelen van sociaal kapitaal – het meedoen met en het vertrouwen hebben in de samenleving – geven doorgaans ook hogere rapportcijfers aan hun eigen ervaren geluk. Meestal wordt in dergelijke studies aangenomen dat sociaal kapitaal het welzijn bevordert, maar de relatie kan ook omgekeerd zijn: meer geluk zorgt voor meer participatie en vertrouwen.

Voor Nederland is aangetoond dat mensen die vaker contact hebben met burens, familie of vrienden, gelukkiger zijn. Ook de frequentie van het doen van vrijwilligerswerk correleert met het ervaren van geluk (Mars en Schmeets, 2011). Van Beuningen en Kloosterman (2011) laten zien dat niet alleen het onderhouden van sociale contacten en het doen van vrijwilligerswerk gerelateerd is aan het welzijn, maar dat vertrouwen ook van belang is. Mensen die bijvoorbeeld heel veel vertrouwen hebben in de Tweede Kamer geven vaker aan dat ze gelukkig zijn. Schmeets (2013) heeft aangetoond dat dat zowel participatie als het vertrouwen gerelateerd zijn aan het ervaren geluk.

In dit artikel zal met behulp van ESS-data (ESS, 2012) de relatie tussen sociaal kapitaal en geluk worden onderzocht voor Nederland, en drie andere West-Europese landen: België, Duitsland en Frankrijk. Eerst worden de resultaten van het ervaren geluk en de mate van participatie en vertrouwen van de vier landen uiteengezet. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de effecten van participatie en vertrouwen op het ervaren geluk. Geluk als verklarende factor voor participatie en vertrouwen wordt hier verder niet onderzocht.

2. Methode

2.1 Data en methode

Voor de beschrijving putten we uit het European Social Survey. Het ESS is een onderzoek dat tweejaarlijks wordt uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie, de European

Science Foundation en de verschillende nationale organisaties voor wetenschappelijk onderzoek. Het ESS stelt zich ten doel met behulp van strikte methoden de wisselwerking tussen de veranderende instituties van Europa, haar politieke en economische structuren en de attitudes, overtuigingen en gedragspatronen van de verschillende Europese volken in kaart te brengen en te verklaren. Het ESS wordt vanaf 2002 tweejaarlijks uitgevoerd onder inwoners van Europese landen van 15 jaar of ouder. In dit artikel is gebruik gemaakt van de ESS 2002–2012 (ESS, 2002; 2004; 2006; 2008; 2010; 2012) om de ontwikkelingen in geluk voor de vier landen te presenteren. Vervolgens worden de data van de ESS 2012 gebruikt om de relatie tussen sociaal kapitaal en het geluk te beschrijven in de vorm van bivariate samenhangen. In totaal zijn de gegevens gebaseerd op 8 640 personen, verdeeld over België (1 869), Duitsland (2 958), Frankrijk (1 968) en Nederland (1 845). Voor de drie niveaus van sociaal kapitaal – sociaal, maatschappelijk en politiek kapitaal – zijn voor de beide pijlers participatie en vertrouwen zes indicatoren bepaald: sociale contacten, vrijwilligerswerk, politieke acties, en vertrouwen in de medemens, politie en politici. Eerst zijn de verschillen voor deze indicatoren tussen de landen bekeken. In een volgende stap zijn de effecten van de indicatoren gezamenlijk geanalyseerd in een logistisch regressiemodel (model 1). Vervolgens zijn daar achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht, opleiding, herkomstland) en het ESS-land aan toegevoegd (model 2). Om meer zicht te krijgen op de effecten per afzonderlijk land is voor elk land een aparte regressieanalyse uitgevoerd.

2.2 Indicatoren

Voor de indicatoren van sociaal kapitaal is uitgegaan van het raamwerk sociale samenhang, met de dimensies participatie en vertrouwen (Schmeets en Te Riele, 2014). In dit raamwerk zijn 17 kernindicatoren opgenomen, verdeeld over participatie (9) en vertrouwen (8). Dit is gebaseerd op het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn. Bij de keuze voor de indicatoren uit de ESS 2012 is in dit artikel zoveel mogelijk op deze kernindicatoren aangesloten. Bij participatie gaat het dan om het hebben van sociale contacten, het verrichten van vrijwilligerswerk en de politieke participatie. Vertrouwen wordt bepaald aan de hand van sociaal vertrouwen (vertrouwen in anderen) en vertrouwen in diverse organisaties en instituties.

De vraag naar de sociale contacten luidt: 'Hoe vaak ontmoet u vrienden, kennissen of collega's? Hierbij gaat het alleen om de afspraken voortkomend uit vrije keuze en niet uit werk of plichten', met als antwoordopties 'elke dag', 'enkele keren per week', 'een keer per week', 'enkele keren per maand', 'een keer per maand', 'minder dan een keer per maand', 'nooit'. In de analyses is de volgende indeling gebruikt: 'minstens één keer per week', 'enkele keren per maand' 'één keer per maand of minder'.

Het verrichten van vrijwilligerswerk is vastgesteld met de vraag: 'Hoe vaak in het afgelopen jaar bent u betrokken geweest bij werk voor vrijwilligersorganisaties of goede doelen?', met als antwoordmogelijkheden 'minstens een keer per week', 'minstens een keer per maand', 'minstens een keer per drie maanden', 'minstens een keer per zes maanden', 'minder vaak', 'nooit'. Voor de analyses is dit ingedikt in 'minstens één keer per maand', 'minstens één keer per zes maanden', '(vrijwel) nooit'.

Politieke participatie is vastgesteld op basis van de volgende vijf vragen over politieke acties: 'Heeft u in het afgelopen jaar deelgenomen aan een van onderstaande acties: Contact opgenomen met politicus, regering of lokale overheid? Gewerkt in een politieke partij of

actiegroep? Bepaalde producten geboycot? Een petitie getekend? Deelgenomen aan een demonstratie?’ De scores zijn opgeteld (geen tot en met vijf acties), en vervolgens ingedikt tot de categorieën géén; één; twee of meer.

Het vertrouwen in de medemens is ontleend aan de vraag: ‘Vindt u dat men de meeste mensen kan vertrouwen, of bent u van mening dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn in de omgang met anderen?’. De antwoorden op de schaal van 0 (men kan niet voorzichtig genoeg zijn) tot en met 10 (de meeste mensen zijn te vertrouwen), zijn ingedikt tot 0 tot en met 5 (geen vertrouwen in medemens) versus 6 tot en met 10 (wel vertrouwen in medemens).

Het vertrouwen in de politie en politici is vastgesteld met de vraag: ‘Hoeveel vertrouwen heeft u persoonlijk in onderstaande instituties?’ De antwoorden op de schaal van 0 (in het geheel geen vertrouwen) tot en met 10 (volledig vertrouwen), ingedikt tot 0–4 (geen vertrouwen), 5 (neutraal), 6–10 (wel vertrouwen). In de analyses is een tweedeling gehanteerd: 0–5 (geen vertrouwen) versus 6–10 (wel vertrouwen).

Het welzijn, ook wel aangeduid als het (ervaren) geluk, is vastgesteld met de volgende vraag: ‘Hoe gelukkig bent u over uzelf en uw leven?’. De antwoordcategorieën voor deze vraag lopen van 0 (extreem ongelukkig) tot en met 10 (extreem gelukkig). Voor de analyses is deze schaal gedichotomiseerd naar ‘gelukkig’ (een score van 7 of hoger) en ‘ongelukkig’ (een score van 6 of lager). Deze classificatie is gebaseerd op de verbale antwoordcategorieën die respondenten zelf aan hun score hebben gegeven (Van Beuningen, van der Houwen en Moonen, 2014).

3. Resultaten

3.1 Welzijn

In onderstaande tabel (3.1.1) valt af te lezen dat de Nederlandse volwassen bevolking het meest gelukkig is (90 procent ervaart gelukkig te zijn), gevolgd door de Belgen (86 procent), Duitsers (82 procent) en Fransen (73 procent). Dit zijn grote verschillen: in Nederland is maar een op de tien ongelukkig, in Frankrijk meer dan een kwart.

3.1.1 Aandeel personen dat (niet) gelukkig is met het leven, 2012

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
	%			
Gelukkig	86	82	73	90
Niet gelukkig	14	18	27	10

Bron: ESS.

In grafiek 3.1.2 vallen daarnaast de ontwikkelingen over de tijd waar te nemen. In België schommelt het percentage van de bevolking dat aangeeft gelukkig te zijn in de periode 2002–2012 tussen 84 en 88 procent. Ook in Frankrijk is er weinig verandering zichtbaar.

In 2002 was 75 procent gelukkig, in 2012 is dit iets afgenomen naar 73 procent. Zoals is aangetoond in voorgaande studies (Schmeets, 2013) blijkt dat de Nederlandse bevolking de laatste jaren niet gelukkiger is geworden: het percentage dat gelukkig is ligt in de gehele periode 2002–2012 rond de 89 procent. Dat spoort met de ontwikkeling in het geluk op basis van het leefsituatieonderzoek van het CBS in de periode 1997–2010. In Duitsland zijn wel flinke schommelingen: na een aanvankelijke lichte daling van 72 procent naar 69 procent in de periode 2002–2006, is het percentage dat gelukkig is gestegen naar 82 in 2012.

3.1.2 Aandeel personen dat gelukkig is met het leven

3.2 Sociaal kapitaal

De twee pijlers van sociaal kapitaal bestaan uit participatie en vertrouwen. Laten we eerst kijken naar participatie. Nederlanders doen het erg goed op het gebied van sociale contacten (tabel 3.2.1): driekwart van de bevolking spreekt minstens eenmaal per week af met familie, kennissen of vrienden. In Frankrijk (66 procent) en België (65 procent) is dit minder vaak het geval, in Duitsland ziet 58 procent van de bevolking één keer per week of meer met familie, kennissen of vrienden. Op het gebied van vrijwilligerswerk doet Duitsland het beduidend beter: 31 procent van de Duitsers verricht minimaal eens per maand onbetaald werk voor goede doelen of vrijwilligersorganisaties. Alleen in Nederland (33 procent) is de participatie in vrijwilligerswerk iets hoger. Frankrijk (19 procent) en België (14 procent) volgen op afstand. Wat politieke participatie betreft staat Nederland, samen met België, juist onderaan: respectievelijk 35 procent en 38 procent van de bevolking nam in een periode van een jaar deel aan deze activiteiten. Van de Duitse en Franse bevolking probeert een meerderheid van 59 procent en 52 procent, de politiek te beïnvloeden met acties zoals een handtekeningactie of een demonstratie.

3.2.1 Sociale contacten, vrijwilligerswerk en politieke participatie, 2012

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
	%			
Sociale contacten				
Hoe vaak spreekt u af met vrienden, kennissen of collega's?				
Eén keer per maand of minder	13	17	13	8
Enkele keren per maand	22	25	21	17
Eén keer per week of meer	65	58	66	75
Vrijwilligerswerk				
Hoe vaak in het afgelopen jaar bent u betrokken geweest bij werk voor vrijwilligersorganisaties of goede doelen?				
(Bijna) nooit	73	58	73	55
Minimaal één keer per 6 maanden	13	12	7	12
Minimaal één keer per maand	14	31	19	33
Politieke participatie				
Gebruikte acties om te participeren in de politiek				
Geen	63	41	48	64
Eén	23	31	28	21
Twee of meer	15	28	24	14

Bron: ESS.

Ten aanzien van het vertrouwen in de medemens (sociaal vertrouwen) staat Nederland, met 65 procent wederom bovenaan de lijst (tabel 3.2.2). Opvallend is dat slechts 28 procent van de Fransen vertrouwen heeft in de medemens. In België en Duitsland liggen deze percentages op 46 en 41. Het vertrouwen in de politie is in alle vier landen redelijk hoog: in Duitsland en Nederland is dit 77 procent, in België 66 procent en in Frankrijk heeft 62 procent vertrouwen. De helft van de Nederlanders heeft vertrouwen in politici, tegenover 31 procent van de Belgen, 20 procent van de Duitsers en slechts 13 procent van de Fransen.

3.2.2 Vertrouwen in medemens en diverse instituties, 2012

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
	% tamelijk tot veel vertrouwen			
Medemens	46	41	28	65
Politie	66	77	62	77
Politici	31	20	13	50

Bron: ESS.

Nederland doet het in vergelijking met België, Duitsland en Frankrijk erg goed op de diverse indicatoren van sociaal kapitaal. Met uitzondering van politieke participatie, staat Nederland in de Europese top op het gebied van participatie en vertrouwen. Een uitgebreidere vergelijking leert dat Nederland ook binnen een grotere groep van 28 landen hoog scoort op sociaal kapitaal. Zo bekleedt Nederland de vierde plaats in het vertrouwen in de medemens. Alleen in Denemarken, Noorwegen en Finland is er nog meer onderling vertrouwen. Nederland heeft zelfs het meeste vertrouwen van de 28 landen in politieke partijen en politici. Ook in het vertrouwen in het Europees parlement, het rechtssysteem en politie staat Nederland in de kopgroep van de ranglijst (Arends en Schmeets, 2015; Schmeets, 2015).

3.3 Logistische regressie

Uit het voorgaande is naar voren gekomen dat de vier landen verschillen in zowel het ervaren geluk als in de zes indicatoren van sociaal kapitaal. Het patroon duidt erop dat lage scores op sociaal kapitaal doorgaans samengaan met lagere scores in het ervaren geluk. Om na te gaan welke onderdelen van sociaal kapitaal vooral gerelateerd zijn aan het geluk is een vervolganalyse uitgevoerd op basis van de vier landen samen (tabel 3.3.1).

Van de zes indicatoren hebben er vijf een significante relatie met het ervaren geluk (pseudo $R^2 = 0,11$). Vooral het sociaal vertrouwen speelt hierbij een belangrijke rol. Zo is de kans om gelukkig te zijn in het West-Europese deelgebied twee keer zo groot onder personen die vertrouwen hebben in de medemens als bij personen die andere mensen wantrouwen. Maar ook het vertrouwen in politie en politici doen er toe: de kans dat men zich gelukkig voelt is dan respectievelijk 1,8-maal en 1,6-maal zo groot. Het meedoen met de samenleving is eveneens relevant. Zowel sociale contacten als het doen van vrijwilligerswerk zijn positief gerelateerd aan geluk. Zo zijn mensen die één keer per week of meer afspreken met vrienden, kennissen of collega's meer dan twee keer zo vaak gelukkig als mensen die dat slechts één keer per maand of minder doen. En wie minimaal eens per zes maanden vrijwilligerswerk doet, is ruim anderhalf keer zo vaak gelukkig. Het participeren in de politiek heeft echter geen invloed op het welzijn van mensen.

In het tweede model (pseudo $R^2 = 0,20$) is tevens een aantal achtergrondkenmerken opgenomen. Hiervan heeft alleen geslacht geen invloed op het ervaren geluk. Inkomen is veruit de belangrijkste factor. Personen die behoren tot de hoogste inkomenscategorie (vijfde kwintiel) zijn wel zes keer zo gelukkig als personen met de laagste inkomens (eerste kwintiel). Daarnaast hebben jongeren (15 tot 25 jaar) een grotere kans om gelukkig te zijn ten opzichte van de overige leeftijdsgroepen. Het niveau van de hoogst voltooide opleiding speelt ook een rol: personen met een middelbaar of hoog opleidingsniveau zijn wat vaker gelukkig dan de lager opgeleiden. Ook herkomst is van belang: eerstegeneratieallochtonen zijn minder gelukkig dan de rest van de bevolking.

Naast deze persoonskenmerken is ook gecontroleerd voor het land waarin de respondent woont. Het model laat zien dat Belgen niet verschillen van Nederlanders in de mate van geluk. Duitsers en Fransen doen dat wel: Nederlanders zijn ongeveer anderhalf keer zo vaak gelukkig. Vooral Fransen hebben een grotere kans om ongelukkig te zijn in vergelijking met Nederlanders. De vergelijking tussen beide modellen leert dat de effecten van de zes indicatoren van sociaal kapitaal kleiner worden. Dit heeft echter geen gevolgen voor de interpretatie.

Om na te gaan of de effecten van de indicatoren van sociaal kapitaal tussen de vier landen verschillen, is voor elk land een regressiemodel opgesteld. In tabel 3.3.2 zijn de odds ratio's van deze logistische regressiemodellen opgenomen. Hieruit kan worden opgemaakt dat deze voor geslacht en leeftijd tamelijk goed vergelijkbaar zijn. Bij opleiding zijn echter wel duidelijke verschillen te zien: in België en Duitsland zijn mensen met een voltooide middelbare opleiding ruim anderhalf keer zo gelukkig als lager opgeleiden, terwijl in de overige landen het verschil in ervaren geluk tussen deze twee opleidingsgroepen een stuk beperkter blijft. In België zijn ook de hoger opgeleiden ruim anderhalf keer zo gelukkig als de laagopgeleiden. Dit in tegenstelling tot overige drie landen waar deze opleidingsgroepen nauwelijks van elkaar verschillen. Daarnaast is ook opgenomen of een respondent geboren is in het land waar hij op dat moment woont. In België hebben personen die daar ook

3.3.1 Logistische regressieanalyse van sociaal kapitaal naar ervaren geluk in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland, 2012

	Model 1					Model 2				
	b	se	Wald	sign.	Exp (B)	b	se	Wald	sign.	Exp (B)
Constant	0,14	0,08	3,12		1,15	-0,04	0,19	0,04		0,96
Geslacht (ref: vrouw)						-0,12	0,06	3,92		0,88
Leeftijd in groepen (ref: 15–24 jaar):								36,98	²⁾	
25–34 jaar						-0,39	0,14	8,14	²⁾	0,67
35–44 jaar						-0,52	0,13	15,73	²⁾	0,59
45–54 jaar						-0,69	0,12	30,51	²⁾	0,50
55–64 jaar						-0,49	0,13	14,84	²⁾	0,61
65–74 jaar						-0,25	0,13	3,50		0,78
75+ jaar						-0,42	0,14	8,76	²⁾	0,66
Opleiding (ref: lager):								16,38	²⁾	
Middelbaar						0,31	0,08	16,30	²⁾	1,36
Hoger						0,25	0,11	5,32	¹⁾	1,28
Inkomen (ref: eerste kwintiel):								298,41	²⁾	
Tweede kwintiel						0,64	0,09	48,29	²⁾	1,89
Derde kwintiel						1,13	0,10	138,00	²⁾	3,10
Vierde kwintiel						1,46	0,11	182,91	²⁾	4,29
Vijfde kwintiel						1,83	0,13	183,08	²⁾	6,21
Onbekend						0,84	0,11	61,05	²⁾	2,32
Afkomst (ref: 1e generatie allochtonen)						0,20	0,09	4,46	¹⁾	1,22
Land (ref: Nederland):								61,56	²⁾	
België						-0,11	0,11	0,95		0,90
Duitsland						-0,46	0,11	18,09	²⁾	0,63
Frankrijk						-0,70	0,11	42,39	²⁾	0,50
Sociaal vertrouwen	0,73	0,07	113,06	²⁾	2,08	0,55	0,07	57,83	²⁾	1,73
Vertrouwen in politici	0,60	0,08	49,90	²⁾	1,82	0,44	0,09	23,51	²⁾	1,55
Vertrouwen in politie	0,44	0,06	49,18	²⁾	1,56	0,42	0,07	38,45	²⁾	1,52
Sociale contacten (ref: één keer per maand of minder):			102,54	²⁾				72,74	²⁾	
Enkele keren per maand	0,61	0,09	45,26	²⁾	1,84	0,54	0,09	32,43	²⁾	1,72
Eén keer per week of meer	0,78	0,08	102,33	²⁾	2,19	0,71	0,08	72,52	²⁾	2,03
Vrijwilligerswerk (ref: (bijna) nooit):			39,66	²⁾				18,06	²⁾	
Minimaal één keer per 6 maanden	0,50	0,11	20,25	²⁾	1,65	0,27	0,12	5,30	¹⁾	1,31
Minimaal eens per maand	0,40	0,08	26,00	²⁾	1,49	0,32	0,08	15,35	²⁾	1,38
Politieke participatie (ref: géén):			0,37					1,36		
Eén manier	-0,04	0,07	0,32		0,96	-0,08	0,08	1,07		0,93
Twee of meer manieren	-0,03	0,08	0,16		0,97	-0,08	0,09	0,75		0,93
N			8 505					8 435		
Pseudo R-kwadraat			0,11					0,20		

Bron: ESS.

¹⁾ p <0,05.

²⁾ p <0,01.

geboren zijn meer dan anderhalf keer zo veel kans om gelukkig te zijn als personen die er pas na hun geboorte zijn gaan wonen. Dat is vergelijkbaar met Nederland, maar dat verschil is net niet significant ($p = 0.07$). In Duitsland en Frankrijk gaat deze regel echter niet op. Hier hebben personen die in deze landen zijn geboren namelijk geen grotere kans op geluk dan

eerstegeneratieallochtonen. De verschillen tussen de landen zijn het grootst voor inkomen. Zo is in Frankrijk het effect van het inkomensniveau beperkter (de hoogste inkomens zijn vier keer zo gelukkig als de laagste inkomens) dan in Nederland (waar de hoogste inkomens meer dan tien keer zo gelukkig zijn als de laagste inkomens).

Verder valt af te lezen dat het sociaal vertrouwen in Duitsland en Frankrijk belangrijker is voor het ervaren geluk dan in België en Nederland. In Frankrijk speelt het vertrouwen in politici geen rol, terwijl dit in Duitsland, Nederland en (in mindere mate) België wel het geval is. Inwoners van België, Duitsland en Nederland die minimaal enkele keren per maand kennissen, vrienden of collega's ontmoeten, zijn twee keer zo vaak gelukkig als de groep met minder sociale contacten.

3.3.2 Logistische regressieanalyse van sociaal kapitaal naar ervaren geluk in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland, 2012

Exp (B)								
	België	sign.	Duitsland	sign.	Frankrijk	sign.	Nederland	sign.
Geslacht (ref: vrouw)	0,85		0,83		0,94		1,03	
Leeftijd in groepen (ref: 15–24 jaar):				1)		2)		
25–34 jaar	0,65		0,90		0,38	2)	0,93	
35–44 jaar	0,46	2)	0,65		0,49	2)	0,72	
45–54 jaar	0,69		0,58	2)	0,29	2)	0,65	
55–64 jaar	0,65		0,89		0,30	2)	0,94	
65–74 jaar	0,93		0,95		0,41	2)	1,02	
75+ jaar	0,58		0,86		0,41	2)	0,91	
Opleiding (ref: lager):		2)		2)				
Middelbaar	1,77	2)	1,68	2)	1,13		0,84	
Hoger	1,79	1)	1,25		1,09		1,20	
Inkomen (ref: eerste kwintiel):		2)		2)		2)		2)
Tweede kwintiel	1,92	2)	1,98	2)	2,04	2)	1,77	1)
Derde kwintiel	2,87	2)	3,02	2)	3,15	2)	4,00	2)
Vierde kwintiel	5,04	2)	4,54	2)	3,52	2)	6,41	2)
Vijfde kwintiel	6,66	2)	7,54	2)	4,13	2)	10,59	2)
Onbekend	2,56	2)	3,04	2)	1,47	1)	3,64	2)
Afkomst (ref: 1e generatie allochtonen)	1,70	2)	1,05		0,86		1,60	
Sociaal vertrouwen	1,46	1)	1,79	2)	1,96	2)	1,59	1)
Vertrouwen in politici	1,49	1)	1,98	2)	1,01		1,70	2)
Vertrouwen in politie	1,48	1)	1,38	2)	1,67	2)	1,64	1)
Sociale contacten (ref: Één keer per maand of minder):		2)		2)		2)		2)
Enkele keren per maand	2,37	2)	1,80	2)	1,25		1,76	
Eén keer per week of meer	2,54	2)	1,97	2)	1,71	2)	2,27	2)
Vrijwilligerswerk (ref: (bijna) nooit):		1)						2)
Minimaal één keer per 6 maanden	1,17		1,33		1,17		1,97	1)
Minimaal eens per maand	2,15	2)	1,26		1,29		1,89	2)
Politieke participatie (ref: géén):								
Eén manier	0,83		1,06		0,91		0,81	
Twee of meer manieren	0,75		0,97		0,97		1,10	
Pseudo R-kwadraat	0,20		0,18		0,16		0,22	

Bron: ESS.

1) p < 0,05.

2) p < 0,01.

4. Conclusie en discussie

In dit artikel is nagegaan welke rol sociaal kapitaal speelt bij het genereren van ervaren geluk in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland. Uit onderzoek is gebleken dat Nederland op het gebied van zowel sociaal kapitaal als welzijn relatief hoog scoort. Nederland doet het relatief goed wat het ervaren geluk betreft: 90 procent van de bevolking zegt gelukkig te zijn. België (86 procent) en Duitsland (82 procent) staan niet al te ver van Nederland af, Frankrijk (73 procent) echter wel. Nederlanders spreken het vaakst af met hun sociale contacten en zijn ook meer dan anderen betrokken bij vrijwilligerswerk. Duitsers en Fransen participeren echter weer vaker in de politiek dan Belgen en Nederlanders.

De centrale vraag in dit verhaal is in welke mate participatie en vertrouwen bijdragen aan het ervaren geluksgevoel van mensen. Vooral het sociaal vertrouwen en de sociale contacten, maar ook vertrouwen in politici, vertrouwen in politie, en vrijwilligerswerk blijken gerelateerd aan welzijn. De enige uitzondering is politieke participatie, die geen effect heeft. Door de opname van een aantal controlekenmerken (geslacht, leeftijd, opleiding, inkomen, herkomst, en land) stijgt de verklaarde variantie, maar verandert de relatie tussen sociaal kapitaal en welzijn nauwelijks.

De effecten van sociaal kapitaal op het ervaren geluk variëren tussen de vier landen. Zo zorgt een hogere opleiding in België voor een grotere kans om gelukkig te zijn, terwijl in Frankrijk en Nederland opleiding geen rol speelt. Ook onderscheiden de eerste generatie allochtonen in Frankrijk en Duitsland zich niet van de overige inwoners in het geluk, terwijl dit wel geldt voor België en Nederland waar deze allochtonen minder geluk etaleren.

Literatuur

Arends, J. en H. Schmeets, 2015, Sociaal en institutioneel vertrouwen in Nederland. Bevolkingstrends, 1.

Beuningen, J. van, K. van der Houwen en L. Moonen, 2014, Measuring well-being. An analysis of different response scales, Discussion Paper 2014-04, Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/FF644A99-580C-4D7E-B214-BEE54A947D46/0/Measuringwellbeing.pdf>

Beuningen, J. van en R. Kloosterman, 2011, Subjectief welzijn: welke factoren spelen een rol? Bevolkingstrends (59) 4, pp. 85–92.

Bjørnskov, C., 2003, The happy few: Cross-Country evidence on social capital and life satisfaction. Kyklos (56) 1, pp. 3–16.

Demir, M., Özen, A., Doğan, A., Bilyk, N. en F. Tyrell, 2010, I matter to my friend, therefore I am happy: Friendship, mattering, and happiness. Journal of Happiness Studies (12)6, pp. 983–1005.

Dolan, P., Peasgood, T. en M. White, 2008, Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology* (29) 1, pp. 94–122.

ESS, 2002, *European Social Survey, Round 1 Data. Data file edition 6.1*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

ESS, 2004, *European Social Survey, Round 2 Data. Data file edition 3.1*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

ESS, 2006, *European Social Survey, Round 3 Data. Data file edition 3.2*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

ESS, 2008, *European Social Survey, Round 4 Data. Data file edition 3.0*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

ESS, 2010, *European Social Survey, Round 5 Data. Data file edition 3.0*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

ESS, 2012, *European Social Survey, Round 6 Data. Data file edition 3.0*. Norway: Norwegian Social Science Data Services.

Helliwell, J. F. en S. Wang, 2011, Trust and wellbeing. *International Journal of Wellbeing* (1) 1, pp. 42–78.

Hudson, J., 2006, Institutional trust and subjective well-being across the EU. *Kyklos*, (59) 1, pp. 43–62.

Leung, A., Kier, C., Fung, T., Fung, L. en R. Sproule, 2011, Searching for happiness: the importance of social capital. *Journal of Happiness Studies* (12) 3, pp. 443–462.

Mars, G. en H. Schmeets, 2011, Meer sociale samenhang, meer geluk? *Bevolkingstrends*, 59 (3), pp. 39–44.

Schmeets, H., 2013, Sociale samenhang en welzijn: een paradox? Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Schmeets, H., 2015, Politieke participatie en vertrouwen in Europees perspectief. In: Schmeets, H. (red.) *Het Nationaal Kiezersonderzoek 2006–2012*. Den Haag/Heerlen: CBS, pp. 102–113.

Schmeets, H. en S. te Riele, 2014, Declining Social Cohesion in The Netherlands? *Social Indicators Research*, 115, pp. 791–812.

Schmeets, H. en W. Gielen, 2015, Participatie en vertrouwen: België, Duitsland en Nederland in vergelijkend perspectief. *Bevolkingstrends*, 4.

Stiglitz, J. E., Sen, A. en J.-P. Fitoussi, 2009, Report by the commissions on the measurement of economic performance and social progress. www.stiglitz-sen-fitoussi.fr.

Wallace, C. en F. Pichler, 2009, More participation, happier society? A comparative study of civil society and the quality of life. *Social Indicators Research* (93) 2, pp. 255–274.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Studio BCO, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.